

Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri

Özlem CAN GÜRKAN**, Fatma COŞAR***

ÖZET

Şiddet insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Çalışmamızın amacı ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkilerini ortaya koymaktır. Ekonomik şiddet; kadını bağımlı ve fakir hale getiren, ekonomik kaynakların ve paranın kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanıldığı şiddet türüdür. Kadının çalışmasına izin vermeme, istemediği işte zorla çalıştırma, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirme, çalışma yaşamında ilerlemesine engel olma, kişinin maaşına, gelirin, mal varlıklarına el koyma, az para verme, para harcama özgürlüğünü elinden alma, çok az para verip yapılması mümkün olmayan şeyleri talep etme, yiyecek/ giyecek gibi ihtiyaçlarını almasına izin vermeme gibi davranışlar ekonomik şiddet davranışlarıdır. Ekonomik şiddet sonucunda kadınlar fakirleşmekte, fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmakta ve ruh sağlıkları bozulmaktadır. Ayrıca cinsel istismar, HIV, kadın ticareti, maternal mortalite ve morbidite oranı artmaktadır. Bu nedenle kadınları ekonomik olarak güçlendirecek programlar oluşturulmalı ve kadına yönelik şiddet azaltılmaya çalışılmalıdır. Şiddet mağdurlarının gelişim ve eğitimi için destek servislerinin oluşturulması da çok önemlidir.

Anahtar kelimeler; Ekonomik şiddet, kadın, şiddetin etkileri.

ABSTRACT

Effect Of Economic Violence in Women Life

Violence is common community health problem that occurred whole field of life and the rate of violence increases in the world. This paper seeks to draw attention to economic violence effect on woman health. Economic violence is when the abuser has complete control over the victim's money and other economic resources or activities. Economic violence experienced included limited access to funds and credit; controlling access to health care, employment, education, including agricultural resources; excluding from financial decision making; and discriminatory traditional laws on inheritance, property rights, and use of communal land. It leads to physical violence, promotes sexual exploitation and the risk of contracting HIV infection, maternal morbidity and mortality, and trafficking of women and girls. There is need to make strong program on economic violence to women have to try to decrease. It is important that develop to support program for victim's improvement and education.

Key words: Economic violence, woman, effect of violence.

GİRİŞ

Şiddet insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Kadına yönelik şiddet birçok toplumda kabul edilebilir bir davranıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) aile içi şiddeti; kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen şiddet davranışı olarak tanımlar. Şiddet genellikle aile içinde güçlü olanın zayıf olana karşı işlediği suçtur. İnsanlar sıklıkla farklı bireylerden çok, kendi evlerinde ve diğer aile üyelerinden biri tarafından şiddete maruz kalmaktadırlar (Casique ve Furegato 2006; Güler, Tel ve Tuncay 2005; Köse ve Beşer 2007).

** Uluslararası Disiplinler Arası Kadın Çalışmaları Kongresi. 5-7 Mart 2009. Sakarya. Sözel Bildiri Olarak Sunulmuştur.

**Dr. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

***Msc. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü.

Şiddet türü olarak en fazla fiziksel şiddet ifade edilebilir. Oysaki fiziksel şiddet kadar sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet türleri de kadın yaşamını olumsuz etkiler. Şiddete maruz kalan kadınlarda fiziksel yaralanmalar, bilinç kaybı, ilaç ve alkol kullanımı, depresyon, kabus görme, güvensizlik, uykusuzluk, intihar girişimi, sosyal izolasyon ve baş ağrıları gibi şikayetlerin daha fazla görüldüğü ve bireyin benlik saygısının düşük olduğu bildirilmiştir (Fawole 2008; Güler ve ark 2005; Kocacık ve Doğan 2006; Vahip ve Doğanavşargil 2006).

Derlememizin amacı ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkilerini ortaya koymaktır.

Şiddetin Nedenleri

Şiddetin nedenleri arasında toplumun şiddeti hoş görmesi, şiddetin kuşaklararası aktarımı, çocuğun sosyal öğrenme yoluyla ailedeki şiddet davranışını örnek alması, bireylerin stresörlerle baş etme, problem çözme becerisinin yetersiz olması, öfke ifadesinde şiddete alternatif geliştirememiş olması, hızlı kentleşme, parçalanmış aile, yoksulluk, işsizlik, kültürel değişimler, göçler, kadın ve erkeğin eğitim düzeylerinin düşük olması, çocuk sayısının fazlalığı sayılabilir (Fawole 2008; Güler ve ark. 2005; Casique ve Furegato 2006; Çivi, Kutlu ve Marakoğlu 2008; Kocacık ve Doğan 2006; Köse ve Beşer 2007; Vahip ve Doğanavşargil 2006).

Ekonomik Şiddet

Kadın yaşamını önemli oranda etkileyen, kadını bağımlı ve fakir hale getiren şiddet türü ise ekonomik şiddettir (Fawole 2008). Ekonomik şiddet gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin toplumsal ve ekonomik kalkınmalarına engel olmaktadır (Köse ve Beşer 2007). 1,5 milyar fakirin yaşadığı ve bunların %70'inin kadın olduğu dünyamızda fakirlik, ekonomik şiddetin hem sebebi hem de sonucudur. Ekonomik durumun iyi olması kadının refah içinde yaşamasına neden olur ve şiddet görme oranı azalır denilebilir. Ancak "ters tepki hipotezi" bu duruma farklı bir yaklaşım getirir. Ters tepki hipotezine göre özgürlüğü ve statüsü artan kadının şiddete uğrama oranı yükselir (Riger ve Krieglstein 2000).

Ekonomik şiddet; ekonomik kaynakların ve paranın kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Ekonomik şiddet davranışları kadının çalışmasına izin vermeme, istemediği işte zorla çalıştırma, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirme, sık sık işyerinde olay çıkartarak çeşitli bahanelerle işe girmesine engel olma, çalışma yaşamında ilerlemesine engel olma, kişinin maaşına, gelinine, mal varlıklarına el koyma, az para verme, para harcama özgürlüğünü elinden alma, çok az para verip yapılması mümkün olmayan şeyleri talep etme, yiyecek / giyecek gibi ihtiyaçlarını almasına izin vermeme, sağlık hizmetlerinden yararlanmasını engelleme, ailenin tasarrufları, gelir ve giderleri konusunda bilgi vermeme, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda kadının fikrini almadan tek başına karar verme, kadının ev ekonomisine katkısını kabul etmeme, ortak miras, mal-mülk konusunda ayrımcı davranışlar sergileme ve bu davranışları boşandıktan sonra da devam ettirme, çalışmayı reddedip, kişinin (kadının) gelirini harcama gibi durumları içerir (Casique ve Furegato 2006; Çivi ve ark. 2008; Fawole 2008; Köse ve Beşer 2007; Riger ve Krieglstein 2000; Xu ve ark. 2005).

Ekonomik Şiddetin Oluşumunu Sağlayan Etkenler

Kadınların ekonomik imkânlarla, fırsatlara ve güce erişimi dünyanın her yerinde engellenmektedir. Toplumun kültürel ve sosyal yapısı, dini inançlar, sosyal izolasyon, katı toplumsal roller, fakirlik, kadın-erkek eşitsizliği, kendi kendini kontrol yetersizliği ve zayıf kişilik gibi kişisel karakterler ekonomik şiddet riskini artırmaktadır.

Latin Amerika Ülkelerinde; erkeklerin yarısından fazlası kadın ve erkeklerin aynı imkânlarla sahip olamayacağını, Bangladeş'te erkeklerin %66'sı üniversite eğitiminde erkeklerin öncelikli olması gerektiğini söylemişlerdir. İran, Mexico ve Uganda gibi ülkelerde erkeklerin 1/3'i bu konuda aynı düşüncededir. Orta Asya ve Kuzey Afrika ülkelerindeki erkeklerin %82'si özellikle işlerin az olduğu zamanlarda o işi kadınlardan çok erkeklerin yapması gerektiğine inanmaktadırlar. Çin'de ayrımcılık 1/10 oranıyla daha az orandadır. Bu oran Amerika'da da 1/13'dür (Fawole 2008).

Ekonomik Şiddet Göstergeleri

Dünya değer araştırması (The World Value Survey); Sağlık bakımı, eğitim ev giderlerinin karşılanmasında erkeklerin gücü ellerinde tuttuklarını göstermiştir (Fawole 2008).

Çalışmaya izin verme: Afrika'da eşlerin bir kısmı eşlerinin çalışmalarına izin vermezken, diğer bir kısmı da kısmen çalışmasına izin vermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde şiddet uygulayan kişiler, para kazanmasını engellemek için kadının iş kıyafetlerine zarar verme, iş yerine giderek sorun çıkarma, fiziksel şiddet uygulayarak kadının işe gidemeyecek hale gelmesini sağlama, şiddet mağduru kadının yaşadığı fiziksel ve psikolojik sıkıntılar nedeniyle iş göremez hale gelmesini sağlama gibi yöntemlere başvurumaktadırlar (Fawole 2008; Tolman ve Wang 2005).

Ev harcamalarıyla ilgili kararları verme: Kadınların Alt Sahra ülkelerinde %100, Malawi'de %66, Madagaskar'da %5,8'i ev harcamalarıyla ilgili karar verememektedirler.

Kadınların para harcamalarına izin verme: Afrika ülkelerinde kadınların para harcamalarına izin verilmezken, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Güney Asya'da bu oran %24 ile %34 arasında, Doğu Asya ve Pasifik ülkelerinde ise %2 ile %9 arasındadır (Fawole 2008).

Kadınların mal sahibi olma durumları: Kadınlar az para kazanmakla kalmayıp az miktarda da mala sahiptirler. Yapılmış çok az istatistiksel çalışmada, gelişmekte olan ülkelerde de benzer durumların olduğu belirtilmektedir. Erkeklerle karşılaştırıldığında kadınların malların çok az bir bölümüne sahip olduğu bulunmuştur.

Örneğin Kamerun'da tarım alanında çalışan kadınların oranı %75'den daha fazla olmasına rağmen, toprağa sahip olma oranları %10'dan azdır. Gelişmekte olan ülkelerde, Alt Sahra Afrika'da resmi olmayan alanlarda çalışan kadın oranı en yüksektir (%84). Kadınlar ayrıca zor, uzun süre çalışma koşulları, iş güvenliğinin olmaması ve yüksek oranda fakirlik gibi olumsuz koşullarda çalışmaktadırlar. Paraları erkek patronları tarafından tam ödenmemekte veya çalınmakta, satılacak ürünlere illegal olarak el konulmakta veya polis gücü gibi devlet eliyle de iş yerleri kapatılmaktadır. Daha genç ve deneyimsiz kadınlar erkek patronları tarafından daha fazla çalıştırılmakta, sözleşmenin dışında fazla mesai yaptırılmakta ve az para ödenmektedir (Fawole 2008).

Kazanç Elde Etme

Dünya üzerinde kadınların maaşları erkeklerinkinden %20 oranında daha düşüktür (Duruoğlu 2007). Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde kadınların maaşı erkeklerin maaşının %30'u, Latin Amerika ve Asya'da %40'ı, Alt Sahra Afrika'da %50'si, Doğu Asya ve endüstrileşmiş ülkelerde %60'ı kadardır. Kadınlar az para kazanmakla kalmayıp az miktarda da mala sahiptirler (Fawole 2008).

Türkiye'de Durum

Türkiye'de elde ettiği kazancın harcanmasına ilişkin kadınların %38'i kendisi, %50'si kocası veya diğer kişilerle beraber karar verirken, %10'unun kararda yeri olmadığı belirlenmiştir. Kazancın kullanımına karar verme, yaşı daha ileri kadınlarda yüksek iken, 15-19 yaş grubu arasındaki kadınların %26'sının kendi kazançlarının kullanımında söz hakkının olmadığı belirlenmiştir (TNSA 2003).

Türkiye'de kadınlar ev işlerine benzeyen hizmet sektöründe, sağlık, eğitim, tekstil, gıda gibi alanlarda çalışırlar. Ücretleri erkeklerinkinden düşüktür. Ekonomik kriz dönemlerinde öncelikle işten çıkarılırlar. Karar alıcı, yönetici, örgütleyici konumlara çok az sayıda ve çok zor gelebilirler. Evlilik ve çocuk gibi nedenlerle işi aksatma ve bırakma olasılıkları yüksektir. İşe alımlarda erkeklere öncelik verilir (Duruoğlu 2007).

Kadınların iş gücüne katılımı kentlerde Türkiye ortalamasının altında, kentlerdeki kadın işsizlik oranı erkeklerin iki katıdır. En çok tarım alanında çalışan kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe işgücüne katılım oranları artmaktadır. Kadınlar çok iyi bir eğitime sahip olsalar da kazançları özel sektörde ancak erkeklerin % 68'i, kamu sektöründe % 76'sı oranındadır. Erkeklerin % 54,5'ü ücretli çalışırken, kadınlar da bu oran % 24.3'dür. Erkeklerin sadece % 13.8'i ücretsiz aile işçisi

konumundayken kadınlarda bu oran % 68.8'dir. Çalışan her bin kadından ancak 9'u işveren pozisyonundadır (Duruoğlu, 2007).

Kadınların Şiddete Maruz Kalma Oranları

Türkiye'de; ilkökul mezunu kadınların %55,3'ü fiziksel %51,7'si duygusal %57'si ekonomik ve %51,4'ü cinsel şiddete maruz kalmaktadır (Tanrıverdi ve Şıpkın 2008).

Cumhuriyet Üniversitesi'nin psikiyatri polikliniğine başvuran 300 evli kadın üzerinde yapılan çalışmada; 16–29 yaş grubundaki kadınların, %57'sinin fiziksel şiddete, %36'sının duygusal şiddete, %32'sinin ekonomik şiddete, % 30,7'sinin cinsel şiddete ve %29,3'ünün sözel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir (Kocacık ve Doğan 2006).

Kadınların ifadesine göre şiddet türlerini araştıran bir çalışmada kadınların %96,3'ü dayak atma, %57,4'ü aşağılayıcı sözler söyleme, %50'si parasının elinden alınması, %39,5'i çalışmasının yasaklanması, %39,5'i harçlık vermemek ya da kısıtlamak, %35'i aile geliri konusunda bilgisiz bırakmak, %70,4'ü istemediği cinsel davranışa zorlanmayı ve %64,2'si sık sık kıskançlık nedeniyle kavga çıkarılmasını şiddet olarak tanımlamışlardır (Güler ve ark. 2005).

Kadınlar fiziksel şiddet davranışlarını itme (%29), eşya fırlatma (%28,4), tokat atma (%25,7); duygusal şiddet davranışlarını yaptıklarının onaylanmaması (%53,6), ilgi gösterilmemesi (%47,5), sevgi gösterilmemesi (39,9); ekonomik şiddet davranışlarını ev dışında çalışılmalarına izin verilmemesi (%30,1); cinsel şiddet davranışlarını ise aşırı kıskançlık (%43,7), aşırı şüphecilik (%19,1), cinsel ihtiyaçların kocalar tarafında göz ardı edilmesi (%10, 9) şeklinde ifade etmişlerdir (Tanrıverdi ve Şıpkın 2008).

Türkiye'de 15–49 yaş grubundaki kadınların % 39'u kadının parayı lüzumsuz yere harcaması durumunda kocanın karısını dövme hakkı olduğunu belirtmiştir (TNSA 2003). Bu veri kadınların şiddeti onayladıklarını gösteren en önemli göstergelerdendir.

Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri

1.Etki; Ekonomik şiddetin sonucunda kadınlar şiddetli fakirliğe düşmektedir. Buna bağlı olarak kadınlar fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmakta, ruh sağlıkları bozulmakta ve bu durum çocuklarına da yansımaktadır. Yapılan bir çalışmada kadının kazandığı parayı içki ve kumar için eşine vermediğinde fiziksel şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir (Xu ve ark. 2005). Ayrıca cinsel istismar oranı yükselmekte, Human Immunodeficiency Virus (HIV) artmakta ve buna bağlı olarak da kadın ticareti, maternal mortalite ve morbidite oranı artmaktadır. Ekonomik şiddet kadınların büyük bir bölümünde kendi kendine ekonomik olarak yetebilmelerine ve geçimini sürdürebilmesine engel olur ve onları aile üyelerine bağımlı kılar. Kadının yoksullaşmasına ve insanca yaşamasına engel olur. Kadın ve çocuğun eğitim, beslenme, sağlık ve yaşam hakkını engeller. Kadının sosyalleşmesine ve şiddetten kurtulmasına engel olur (Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü 2009; Fawole 2008; Köse ve Beşer 2007; Lindhorst, Oxford ve Gillmore 2007).

2.Etki; Ekonomik şiddet, genel sınırlılık hali ve gerilim atmosferi yaratır bu da fiziksel şiddete yol açar. Kadın çocuklarının ihtiyaçları karşılamak üzere yasal haklarını kullanmak ve nafaka almak ister. Çocukların bakımından sorumlu olan kadınlar ihtiyaçları karşılanamayınca daha çok şikâyet etmeye başlar ve bu nedenle eşinin fiziksel şiddetine maruz kalırlar. Bazen kadınla birlikte şiddet çocuğa da yöneltilebilir. Erkeğin kazancı düşükse ve çok eşlilik varsa bu durum daha da karmaşık bir hal alır. (Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü 2009; Fawole 2008; Köse ve Beşer 2007; Lindhorst ve ark. 2007).

3.Etki; Sosyal yetersizliğe sebep olarak kadın ve genç kızların daha yaşlı erkekler tarafından cinsel amaçlı kullanılmalarını artırır. Fakirliğinden kurtulmak isteyen kadınlar vücutlarını ticari anlamda kullanılmaya başlarlar. İş bulamama, bakmakla yükümlü olduğu çocuğun ekonomik baskısı ve eşinden yeterli finansal desteği alamayan ve bu amaçla bedenini kullanan kadın cinsel şiddetle incinebilir, HIV'le karşılaşma riski artar (Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü 2009; Fawole 2008; Köse ve Beşer 2007; Lindhorst ve ark. 2007).

4.Etki; Ekonomik şiddet sonucunda ekonomik ve üretken iş gücü azalır. Korku iklimi oluşur, ülkelerin gelişim ve üretimleri azalır. Kadınlar için eğitim ve gelişim imkânları azalır. Böylece onların beceri ve fırsatları ziyan edilmiş olur. Bazı kız çocukları örgün eğitim almayabilir. Kadınlar eğitimleri az olduğu için çiftçi, seyyar satıcı, ev işleri, çıraklık gibi vasıfsız işlere sahip olurlar ya da erken yaşta evlenirler (Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü 2009; Fawole 2008; Köse ve Beşer 2007; Lindhorst ve ark. 2007).

5.Etki; Ekonomik şiddete maruz kalan kadın diğer kadınlardan farklı olarak 6 kat depresyon, stresle ilişkili semptomlar, kimyasallara bağımlılık, kötüye kullanım ve intihar girişimi yaşar (Fawole 2008).

6.Etki; Ekonomik şiddet mağduru kadında maternal mortalite ve morbidite riski, Cinsel yolla bulaşan hastalık (CYBH) ve HIV riski, istenmeyen gebelik riski, güvensiz abortuslar ve gebelik komplikasyonları artar (Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü 2009; Fawole 2008; Heise, Ellsberg ve Goheemoeller 1999; Köse ve Beşer 2007; Lindhorst ve ark. 2007).

Öneriler

Kadının ekonomik haklarını düzeltmek için uzun vadeli, ülkesel bazda ve sektörler arası işbirliği sağlayacak stratejiler oluşturulmalıdır. Geliştirilen stratejiler kadının iş, eğitim, kazanç ve yasal hakları gibi konularda politika ve reformları içermelidir. DSÖ 2002 yılında halkın duyarlılığını artıracak, medyanın dikkatini çekecek, dava açılmasını ya da boykot yapılmasını sağlayacak, diplomatik ve politik anlamda değişiklik yapabilecek etkiye sahip olan eylemler planlaması gerektiğini açıklar (Fawole 2008).

Özellikle kadınları ekonomik olarak güçlendirecek programlar oluşturulmalı ve kadına yönelik şiddet azaltılmaya çalışılmalıdır. Şiddet mağdurlarının gelişim ve eğitimi için destek servislerinin oluşturulması da çok önemlidir. Ekonomik şiddetle ilgili araştırma yapılmalı ve veri toplanmalıdır. Kadın ve erkeklerin eğitim düzeyi yükseltilmelidir. Kadın istihdamı ve kadınların iş kurmak için gereksinim duydukları kredi olanakları artırılmalıdır. Kadınların yerel ve ülke düzeyinde politik aktivitelere katılımı sağlanmalıdır. Maruz kaldıklarının şiddet olduğu fark ettirilmeli, şiddeti bildirmek üzere cesaretlendirilmelidir. İstihdam konusunda kadın erkek eşitliği geliştirilmelidir. Kadınlar yanı sıra erkeklerin eğitilmesine önem verilmeli, onların alternatif davranış biçimleri geliştirmelerine destek veren programlar oluşturulmalıdır (Köse ve Beşer 2007).

KAYNAKLAR

Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (2009). Aile içi şiddetle mücadele el kitabı. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele projesi.

Casique Casique L , Furegato ARF (2006). Violence against women: Theoretical reflections. Rev Latino-am Enfermagem. 14 (6): 950-6.

Çivi S, Kutlu R, Marakoğlu K (2008). The frequency of violence against women and the factors affecting this: a study on women who applied to two primary health care centers. Gülhane Tıp Dergisi, 50: 110-116.

Duruoğlu T (2007). Emek piyasasında cinsiyetçi ücret artımı: Bursa organize sanayi bölgesinde bir araştırma. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 24 : 61-76.

Fawole O I (2008). Economic violence to women and girls. Is it receiving the necessary attention?. Travma, Violence & Abuse, 9 (3) : 167-177.

Güler N, Tel H, Tuncay F Ö (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi, 27 (2): 51-56.

Heise L, Ellsberg M, Goheemoeller M (1999). Ending violence against women. Population Report Series, 1,11.

Kocacık F, Doğan O (2006). Domestic violence against women in Sivas, Turkey: survey study. Croat Med J, 47:742-9.

Köse A, Beşer A (2007). Kadının değiştirilebilir yazgısı “Şiddet”. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 10 (4): 114 -121.

Lindhorst T, Oxford M, Gillmore M R (2007). Longitudinal effects of domestic violence on employment and welfare outcomes. J Interpers Violence, 22 (7): 812-828.

Riger S, Krieglstein M (2000). The impact of welfare reform on men's violence against Women Am J Community Psychol. Oct; 28(5):631-47

Tanrıverdi G, Şıpkın S (2008). Çanakkale’de sağlık ocaklarına başvuran kadınların eğitim durumunun şiddet görme düzeyine etkisi. Fırat Tıp Dergisi, 13 (3): 183-187.

Tolman R M, Wang H (2005). Domestic violence and women’s employment: fixed effects models of three waves of women’s employment study data. American Journal Of Community Psychology. 36 (1/2): 147-158.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2003). Ankara, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Macro International Inc.

Vahip I, Doğanavşargil Ö (2006). Aile içi şiddet ve kadın hastalarımız. Türk Psikiyatri Dergisi, 17 (2):107-114

Xu X, Zhu F, O'Campo P, Koenig MA, Mock V, Campbell J (2005). Prevalence of and risk factors for intimate partner violence in China. Am J Public Health. 95(1):78-85.

İletişim Adresi:

Marmara Üniversitesi Haydarpaşa Kampusu Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Tıbbiye Caddesi, No:49 81326, Üsküdar, İSTANBUL

Tel: 0 216 418 16 06

Fax: 0 216 418 37 73

e-mail: ozlemcan@marmara.edu.tr

e-mail: fatma.cosar@marmara.edu.tr